

Hoofdstuk 5 Onderwijs

'In 2018 zijn alle opleidingen vormgegeven op basis van het concept praktijkgestuurd leren. In elke school is 20 procent van de opleidingen vormgegeven in de praktijkroute. Vijf procent van de studenten volgt een verdiepend excellentieprogramma. Het percentage geslaagden staat in 2018 op 80 procent' (Koersplan 2015-2018, Ervaren in leren).

5.1 Ontwikkeling keuzedelen

Vanaf februari 2017 biedt het Friesland College keuzedelen aan. Cohort 2016- 2017 en cohort 2017-2018 maken inmiddels gebruik van het aanbod aan keuzedelen. Het Friesland College heeft de volgende uitgangspunten gekozen op basis waarvan het onderwijs in keuzedelen wordt georganiseerd:

- praktijkgestuurd leren
- employability van de studenten vergroten
- partnerschap met bedrijfsleven versterken
- de student aan zet

De wijze van organiseren van de keuzedelen doet een groot beroep op zowel medewerkers, procedures en systemen. Om eenvoudig keuzes vast te leggen in EduArte* en wijzigingen door te kunnen voeren, is tot nog toe te veel menskracht nodig om dat te laten slagen. In 2018 gaat het Friesland College dan ook op zoek naar een ander systeem om het proces rond keuzedelen goed te faciliteren.

Amendement ROG

Van het amendement Rog, dat regelt dat het bevoegd gezag gemotiveerd kan afwijken van de verplichte keuzeonderdelen en deze ruimte naar eigen inzicht kan invullen, is in dit verslagjaar geen gebruikgemaakt.

Verzoek student voor niet-gekoppelde keuzedelen

Het afgelopen jaar zijn in twee rondes 5282 keuzes gemaakt door studenten, waarvan 2874 niet-gekoppelde keuzedelen. Elke student heeft dit kunnen bespreken met zijn SLB'er en indien nodig is de overlap tussen kwalificatiedossier en keuzedeel gecontroleerd. In de meeste gevallen is het verzoek van de student goedgekeurd. Reden hiervoor is één van de uitgangspunten van het Friesland College: de student aan zet. Alleen bij de keuzedelen Moderne Vreemde Taal zijn afwijzingen te zien wegens overlap met het kwalificatiedossier. Het gaat hierbij om een beperkte groep studenten in de opleidingen Marketing & Communicatie en Management opleiding Horeca.

Aanbodverplichting keuzedelen

In principe gaat ieder aangeboden keuzedeel door, tenzij er echt te weinig studenten aan deelnemen. Studenten gaven in ronde één hun top 3 aan van keuzes. Hiervan ging er altijd wel één door. In ronde twee konden de studenten zich direct inschrijven. Zat een keuzedeel vol, dan werd de student uitgenodigd een alternatief te kiezen. In de beschrijving van het keuzedeel waren criteria opgenomen over minimale en maximale groepsgrootte. Studenten die in een groep zaten met te weinig deelname, zijn tijdig benaderd en met hen is alsnog een alternatief gezocht. Keuzedelen die vanwege beperkte deelname in een ronde niet doorgaan, worden in een volgende ronde alsnog aangeboden. Studenten kunnen dan opnieuw kiezen voor dat keuzedeel.

Ben jij als medewerker van het FC benieuwd naar de FC-brede keuzedelen? Kom dan naar de meetup over de FC-brede keuzedelen!
Tijdens deze meetup zijn er verschillende tafels waar je kunt aanschuiven om meer te leren over de verschillende keuzedelen. Een ideaal moment om bijvoorbeeld als SLB'er meer kennis op te doen van de keuzedelen, zodat je studenten beter kunt begeleiden bij hun keuze. Maar ook een mooie kans voor collega's die nog niet zoveel weten over de FC-brede keuzedelen. Er zijn tafels voor de FC-brede keuzedelen die gaan over: ondernemerschap, digitale vaardigheden, sport, arbo, duurzaamheid, innovatie, internationalisering, leidinggeven en voorbereiding hbo. Daarnaast is er ook een stam tafel om te praten over keuzedelen binnen het FC. Kortom, er valt genoeg te kiezen tijdens deze meetup!

Talencentrum

Het Talencentrum heeft het afgelopen jaar ruim dertig keuzedelen aangeboden. De belangstelling van de studenten voor de keuzedelen Moderne Vreemde Taal is groot. De aangeboden Keuzedelen waren generiek, maar een aantal was ook gekoppeld aan specifieke sectoren en opleidingen.

5.2 Praktijkroutes en leereenheden

Sinds 2012 ontwikkelt het Friesland College twee modellen om praktijkgestuurd leren flexibel te organiseren: praktijkroutes en leereenheden. Beide zijn ontworpen voor de bol-opleidingen. Teams hebben hiernaast de ruimte om ook naar andere vormen te zoeken. Het uitgangspunt is dat de leerprocessen worden ingericht vanuit de leerprincipes van praktijkgestuurd leren.

5.2.1 Praktijkroutes

In een praktijkroute zijn leren en werken geïntegreerd. Er is geen structurering vooraf van omschreven eenheden. Het streven is dat de student net zo lang in een bedrijf werkt en leert als voor zijn leerproces zinvol is. Docenten van het Friesland College en medewerkers van het bedrijf zijn verantwoordelijk voor de begeleiding, die is gericht op reflectie en verdieping.

Medio 2017 heeft het Friesland College 27 samenwerkingsovereenkomsten afgesloten met in totaal 36 praktijkroutes. In 2014 waren dat er 10, dus hier is sprake van een stevige toename. Vorig jaar namen 1252 studenten deel aan een praktijkroute. Het totale aantal studenten in een praktijkroute blijft stabiel. Merkbaar is dat het toenemende tekort aan arbeidskrachten van invloed is op de samenwerking tussen onderwijs en werkveld. De slag om de werknemer in de zorg, de techniek, de horeca en de ICT wordt stevig gevoerd.

In november 2017 kwam het rapport 'Praktijkroutes in beeld' uit van Marco Mazereeuw. Als associate lector van het Lectoraat Wendbaar Vakmanschap onderzocht hij de ervaren meerwaarde en uitdagingen van de praktijkroutes. Hieruit kwamen verschillende zaken naar voren:

- Teams zijn in de praktijkroute in staat het onderwijs vorm te geven vanuit de leerprincipes van praktijkgestuurd leren. Studenten worden adequaat begeleid op weg naar beginnend beroepsbeoefenaar.
- Studenten worden opgeleid tot goede beginnende beroepsbeoefenaren die in staat zijn zich blijvend beroepsbekwaam te ontwikkelen.
- Studenten worden in de praktijk begeleid door de werkbegeleider uit het bedrijf en de docent. De samenhang in de begeleiding versterkt het leren en ontwikkelen van de studenten. Deze driehoek is cruciaal en zeer effectief in het opleidingstraject. Gezamenlijk zoeken, samen reflecteren en samen tot afspraken komen waarbij de student verantwoordelijkheid leert dragen binnen de setting van praktijk, wordt ervaren als zeer waardevol.
- Studenten leren veel bewuster en ervaren een directe koppeling tussen theorie en praktijk.
- Bedrijven ervaren dat studenten tijdens en na hun opleiding veel beter inzetbaar zijn in de praktijk.

- De rol van de studieloopbaanbegeleider is cruciaal voor het slagen van het opleidingstraject van de studenten.
- Werkbegeleiders en docenten willen hun repertoire vergroten op pedagogisch en didactisch gebied om studenten met verschillende leerbehoeftes goed te kunnen begeleiden vanuit praktijkgestuurd leren. Dit kan leiden tot een verrijking van de manieren van leren in de praktijk

Andere ontwikkelingen die zichtbaar worden in gesprekken met de scholen zijn:

- Docenten die al enige jaren werken in leereenheden proberen deze daadwerkelijk vorm te geven vanuit de praktijk. Soms doen zij dit door aan te sluiten bij een groot project, soms door met opdrachten te werken vanuit bedrijven. Een andere keer werken zij met een geconstrueerde praktijk, in de school door het team bedacht. Het effect is dat leereenheden minder lineair en opeenvolgend worden verzorgd, maar meer flexibel zijn en naast elkaar liggen.
- Het model om met werkplaatsen te werken is uitgewerkt in een zogeheten 'onderlegger'. De uitwerking is gebaseerd op de ervaringen van het afgelopen jaar.
- Praktijkroutes en leereenheden zijn in sommige scholen meer en meer complementair en raken meer geïntegreerd.
- Sommige teams hebben door alle ervaringen ontdekt dat ze opnieuw moeten beginnen bij de vraag: "wat is leren".

In onderstaand overzicht leest u met welke partners het Friesland College samenwerkt in een praktijkroute

Branches	Bedrijven / instellingen	Aantal studenten 2016 - 2017
Handel & Dienstverlening	Omrin - Estafette, Raderwerk Buitenpost, WerkPro, Empatec/Pastiel/De Wurkjouwer Joure	88
Zorg & Welzijn	ZuidOostZorg, Alliade, Maeykehiem, Tjongerschans, MCL, Erasmus/Noorderbreedte, Wellzo/Amaryllis, MindUp/GGZ, Miks Welzijn Joure	623
Economie & Administratie	Accell, Carrousel Zakelijke Dienstverlening w.o.: AEGON, Big Bazar, Bristol, CJB, De Friesland, Deloitte, Gemeente Leeuwarden, PI De Marwei	124
Sport, Beleving, Recreatie	Sportstad Heerenveen, Carrousel Watersport, Thialf Heerenveen, Elfstedenhal Leeuwarden, Beweegcentrum Leeuwarden (BCL)	90
Food & Beverage	Carrousel Horeca Heerenveen: Het Gerecht, Hotel Tjaarda, Het Ambacht, De Koningshof	14
Techniek & Technologie	Royal Jongbloed, ICIT Solutions, Accolade/Toolz en Carrousel Techniek (40-tal bouw- en install. bedrijven)	243
Creative Industrie	Neushoorn Harmoniekwartier	36
Kinderopvang, basisonderwijs	Carrousel IKC's, St. Proloog Leeuwarden, St. Kinderopvang Friesland	34
Totaal ingeschreven studenten in praktijkroutes gedurende het studiejaar 2016-2017		1.252

Aanvullend hierop zijn er nog diverse praktijkroutes in ontwikkeling gedurende het studiejaar 2017-2018. Hieronder een overzicht van een aantal bedrijven waarmee het Friesland College deze routes ontwikkelt. Bij sommige bedrijven zijn ook collega-scholen betrokken, zoals Nordwin College en ROC Friese Poort.

Branches	Bedrijven / instellingen
Handel & Dienstverlening	Ecostyle /Ecommunitypark Oosterwolde
Zorg & Welzijn	Kwadrantgroep / Friese Wouden / Caleido-scoop Heerenveen, Uitbreiding locaties Alliade, Noorderbreedte en GGZ PI-groep Drachten Emmeloord, Fier Friesland
Human Technology	Alliade, HMC, ZuidoostZorg, Accolade, Kwadrantgroep, Philips
Levensmiddelen	JDE Coffee and Tea Factory Joure
Creative Marketing	CMG Holding Nederland / Kweekvijver Noord BV
Cultuur, Sport en Recreatie	Sc Heerenveen, De Lawei, Kulturkwartier Sneek

5.2.2 Leereenheden

Het Friesland College streeft ernaar dat in 2018 alle BOL-opleidingen zijn herontworpen op basis van leereenheden. BOL-studenten die niet hun hele opleiding in een praktijkroute volgen, leren dan via leereenheden.

Een leereenheid is, net als het onderwijs in praktijkroutes, een vorm van praktijkgestuurd leren. Het is een samenhangend geheel van onderwijsactiviteiten. De student voert in vijf weken tijd een reële of realistische praktijkopdracht uit of werkt aan een project. Integratie van kennis, vaardigheden en persoonlijke ontwikkeling is hierin het uitgangspunt.

Alle FC-scholen werken inmiddels met leereenheden. De mate waarin verschilt per school, per opleiding en/of team. Soms verandert een team van samenstelling (veel nieuwe docenten), waardoor opnieuw gekeken wordt naar het onderwijsprogramma. Soms verandert de blik op leereenheden onder invloed van samenwerking met partners. In enkele gevallen wordt de volgende stap gezet en worden leereenheden naast elkaar aangeboden. Dan kunnen studenten zelf een keuze maken.

Over het geheel genomen leert ruim 70 procent van de BOL-studenten aan de hand van leereenheden die meer in school dan wel meer in de praktijk worden uitgevoerd.

FC-school	Aantal teams	December 2017
CIOS, school voor Sport & Bewegen	5	Alle teams werken met leereenheden, in fase 1 en 2 van de opleiding. De samenhang met de praktijk kan worden versterkt in het ontwerp van de leereenheden.
School voor Techniek & Technologie	7	5 teams werken met leereenheden. 2 teams zoeken naar een andere vorm vanuit de principes van praktijkgestuurd leren, aansluitend bij de bijzonderheden van het werkveld
D'Drive, school voor Creatieve Industrie & Pedagogisch werk	10 (excl. Cosmo)	Alle teams werken met leereenheden. Wordt geëxperimenteerd met meer flexibel inzetten van leereenheden.
School voor Zorg, Service & Welzijn	10 6	Niveau 2, SMD* en SW* werken volledig met leereenheden. De overige teams werken in mix van praktijkroute en leereenheden.
School voor Commercie & Dienstverlening	9	Alle teams werken met leereenheden. De mate waarin loopt uiteen. Een deel van de teams ontwikkelt een flexibel onderwijstraject in samenhang met de praktijk, een ander deel is met leerjaar 1 bezig.
FC Extra, school voor Volwasseneneducatie	12	Teams zijn opnieuw ingedeeld. Het Talencentrum probeert aan te sluiten bij de ontwikkeling van de leereenheden in de scholen.
MBO Life Sciences	6	Het eerste leerjaar is vormgegeven in leereenheden. De andere leerjaren zijn in sommige richtingen al wel in leereenheden vormgegeven, in andere richtingen nog niet.

Eind 2018 zal het beschreven resultaat gehaald zijn.

5.3 Ontwikkelingen volwasseneneducatie en voortgezet algemeen volwassenenonderwijs in 2017

Binnen het Friesland College verzorgt FC Extra de volwasseneneducatie (waaronder de formele en non formele educatie en inburgering) en het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (Vavo). Hiernaast biedt FC Extra voor alle opleidingen van het Friesland College onderwijs in moderne vreemde talen in het Talencentrum. Ook is er het expertisecentrum taal en rekenen, dat de inhoudelijke regie heeft voor Nederlands en rekenen en ondersteuning biedt binnen de FC-scholen.

Evenals in 2016 zijn dit verslagjaar bij de teams Educatie/Inburgering in korte tijd extra en voor het mbo bevoegde docenten aangesteld. Enerzijds was dit nodig door een verdere toename van de instroom van inburgeringsstudenten, anderzijds door de groei van de overige educatie en dan met name het aantal non formele voorzieningen in de provincie voor de aanpak van laaggeletterdheid. De teamindeling van de educatieopleidingen is opnieuw bekeken en er zijn nieuwe teams gevormd. In de loop van het verslagjaar heeft FC Extra een heftige en emotievolle periode doorgemaakt door het geheel onverwacht overlijden van haar directeur. Per december is een extra opleidingsmanager aangesteld.

In 2017 investeerde FC Extra flink in het verder versterken van de professionaliteit van docenten. Zo investeerden het Vavo en het Talencentrum in bachelor- en masteropleidingen voor een aantal medewerkers en verzorgde de Vrije Universiteit Amsterdam 'in company' een scholing voor nagenoeg alle docenten NT2. Met NHL Hogeschool is professionalisering aangeboden voor docenten rekenen. Het Talencentrum richtte de professionalisering vooral op maatwerk en differentiatie in de opleidingstrajecten en in de programmering van keuzedelen en de docenten van deze keuzedelen.

5.3.1 Volwassenenonderwijs

Alle studenten hebben een trajectplan op maat. Er is geïnvesteerd in relaties met de ketenpartners gemeenten, welzijn en werkgevers. De volledige communicatielijns is doorgelicht.

Het aantal studenten bij de inburgeringsopleidingen nam toe met 20 procent van 750 in het begin van 2017 naar 900 per december. Iedereen die binnen dit kader behoefte aan scholing heeft wordt toegelaten, ook als een deel van het individuele scholingsbudget elders al besteed was.

Er is een bijdrage geleverd aan de kennisverhoging van vrijwilligers die statushouders begeleiden.

De gemeenten gunden de uitvoering van activiteiten voor overige educatie ook in 2017 aan het Friesland College. Een deel van de activiteiten is op een resultaatgerichte manier aangeboden in korte en overzichtelijke trajecten. In totaal zijn een kleine achthonderd trajecten uitgevoerd in formele educatie.

Het examineringsproces voor de formele trajecten basisvaardigheden is in de loop van het verslagjaar volledig geïmplementeerd. Verder is het aantal non formele initiatieven toegenomen naar 38, in samenwerking met ketenpartners als welzijnsinstellingen, bibliotheken, stichting Lezen & Schrijven en werkgevers. Hierdoor konden ruim 530 laaggeletterde deelnemers gebruikmaken van een educatietraject op maat.

Provinciaal speelde FC Extra in dit proces een belangrijke rol door invulling en vormgeving van het 'coördinatiepunt volwasseneneducatie'. Hiermee is de school de spin in het web bij de provinciebrede aanpak van provinciale en lokale partners voor het onderwijs aan laaggeletterden en is haar positie als adviespartner versterkt. Er is bijgedragen aan kennisverhoging van vrijwilligers die de deelnemers begeleiden. Er is extra ingezet op werving van deelnemers via de positionering van het coördinatiepunt en werving op maat met 'wat wil jij leren'.

Dit alles heeft geresulteerd in een toestroom vanuit de gehele arbeidsmarktregio. Maar ook is aandacht gevraagd voor onderzoek door het uitvoeren van pilots zoals een aanbod voor doven, digitale vaardigheden, dyslexie en de ontwikkeling van een game voor laaggeletterden.

In december heeft het Friesland College haar inschrijving ingediend in het kader van een openbare aanbesteding van de Volwasseneneducatie (WEB) voor de arbeidsmarktregio Friesland per 2018.

Sinds enkele jaren biedt het Friesland College ook geïntegreerde trajecten aan, waarin inburgering en beroepsonderwijs gecombineerd worden. Hierin is veel aandacht gegeven aan de doorstroom van de inburgering naar de entreeopleiding door middel van informatie voor studenten en docenten. Dit heeft geresulteerd in een deelname van 125 statushouders in de entree.

Maar liefst twaalf studenten van Entreeopleidingen/NT2 van FC Extra hebben in februari 2017 hun diploma van profiel Dienstverlening en zorg of Verkoop/retail behaald. Supertrots zijn we, niet alleen omdat ze zijn geslaagd, maar ook omdat ze doorgaan met leren. Negen studenten gaan een vervolgopleiding op niveau 2 bij het Friesland College doen en een student gaat een bbl-opleiding volgen bij een bedrijf in Grou. Dan is er nog een student die de kappersopleiding (niveau 3) gaat doen bij de Friese Poort en een student verhuist naar Alphen aan de Rijn om daar verder te leren.

5.3.2 Vavo*

Het Vavo verzorgt per schooljaar voor ruim vierhonderd studenten in de regio examenprogramma's voortgezet onderwijs. Kenmerkend zijn de persoonlijke aanpak, het aanbod van maatwerk in (loop)baanbegeleiding en de extra begeleiding voor de bètavakken. Het Vavo besteedt veel aandacht aan een goede aansluiting met het vervolgonderwijs en is proactief als het gaat om deelnemen aan betekenisvolle samenwerkingsverbanden binnen het Friesland College.

5.3.4 Examinering

Educatie heeft dit jaar voor het eerst de trajecten afgerond met officiële examens. Dit betekende extra scholing voor de medewerkers, maar geeft de studenten ook een stimulans om het traject af te ronden. De centrale examens van de moderne vreemde talen, rekenen en Nederlands van alle mbo-studenten worden door FC Extra georganiseerd en afgenomen. Het Vavo certificeert en diplomeert voor eindexamenprogramma's mavo, havo en vwo.

5.4 Kwaliteitszorg en kwaliteitsontwikkeling

5.4.1 Externe kwaliteitszorg

Vanaf 1 augustus 2017 heeft de Inspectie van het Onderwijs het toezicht op de kwaliteit van onderwijs gewijzigd. Er is niet langer sprake van een toezichtkader maar van een waarderingskader als onderdeel van het onderzoekskader 2017. Door deze wijziging is het mogelijk om naast een oordeel als voldoende of onvoldoende ook het oordeel goed te geven. Onderzoeken die vóór 1 augustus 2017 worden uitgevoerd, vallen nog onder het oude toezichtkader.

Onderzoek naar Kwaliteitsverbetering

In september 2016 is door de inspectie een onderzoek naar de Staat van de Instelling uitgevoerd. De inspectie concludeert dat de kwaliteitsborging op instellingsniveau bij het Friesland College op voldoende niveau is. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling voldoende zicht heeft op de onderwijskwaliteit en in staat is om ook in de toekomst de risico's voor de onderwijskwaliteit te voorkomen, dan wel vroegtijdig te signaleren en te verhelpen. In juli heeft inspectie middels een bureauonderzoek vastgesteld dat de opbrengsten (jaarresultaat over 2015-2016) bij de opleiding Game-artist, die aanvankelijk onder de norm lagen, nu ruim boven de gestelde norm liggen. De opleiding is hierdoor op orde bevonden.

Herstelonderzoek

De tekortkomingen die in 2016 bij de opleidingen Servicemedewerker gebouwen en Sport- en bewegingsleider zijn geconstateerd, worden begin 2018 opnieuw onderzocht.

Themaonderzoek

Op 18 en 19 december is bij de Entree-opleiding van techniek een themaonderzoek 'Kwaliteit van entreeopleidingen' uitgevoerd (thema kansengelijkheid en toegankelijkheid).

De inspectie voert in 2017 en 2018 dit onderzoek uit naar de kwaliteit van entreeopleidingen bij bekostigde instellingen. Het onderzoek maakt deel uit van de mbo-programmalijn 'Meer kansen voor alle studenten'.

De inspectie heeft in dit onderzoek geen bijzonderheden geconstateerd. Het definitieve rapport is echter nog niet beschikbaar.

Instellingsaudit kwaliteitsnetwerk MBO

Op 15 en 16 november is er door de stichting 'Kwaliteitsnetwerk mbo' een instellingsaudit uitgevoerd om de kwaliteitsborging en -ontwikkeling binnen het Friesland College te onderzoeken en bevorderen. Er zijn dialoogsessies gehouden met onder meer het College van Bestuur, een afvaardiging van de schooldirectie, met directeuren HRM en Onderwijs en een afvaardiging van de Raad van Toezicht. Ook zijn er bij enkele opleidingen audittrails uitgevoerd:

- Entree (School voor Commercie & Dienstverlening),
- Servicemedewerker Gebouwen (School voor Techniek & Technologie),
- D'Drive, Project Living Lab (School voor Creatieve Industrie & Pedagogisch werk)
- Praktijkroute Tjongerschans (School voor Zorg, Service & Welzijn).

In de rapportage komt naar voren dat het Friesland College sterk is in het inzetten van haar adaptieve en professionele vermogen. 'De goed functionerende netwerken en de door professionele docenten breed gedragen onderwijskundige visie vormen samen een positieve stuwende kracht met mooie opleidingen als resultaat.' Ontwikkelpunten liggen vooral bij het organiserende vermogen: er kan efficiënter worden gewerkt. Het realisatievermogen is voldoende, wat de basiskwaliteit van onderwijs en examinering betreft. De hogere ambities concentreren zich rond praktijkgestuurd leren.

5.4.2 Interne kwaliteitszorg

Als onderdeel van de interne Cyclus van Planning & Verantwoording worden interne audits uitgevoerd om de kwaliteit van het onderwijs en de examinering te verifiëren en te borgen. Bij de interne audits wordt altijd een externe, onafhankelijke deskundige ingezet. Hiervoor kan geput worden uit de landelijke auditpool Diagonaal. Ook medewerkers van de lerarenopleiding van de NHL Hogeschool zijn beschikbaar als externe auditor.

Er zijn in 2017 acht interne audits op basis van het kwaliteitskader FC 2015 uitgevoerd. Vijf audits waren gericht op de processen van examinering, met speciale aandacht voor de rol van de examencommissie en de beoordeling in de beroepspraktijk. Bij drie andere opleidingen is onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het onderwijs. Bij deze laatste drie opleidingen waren afgelopen jaren tijdens eerdere audits tekortkomingen geconstateerd. Uit de vervolgaudit is vastgesteld dat bij alle drie opleidingen systematisch gewerkt is aan de verbetering van de kwaliteit en dat de betreffende opleidingen de bekende risico's goed aanpakken.

Aanpassing kwaliteitskader

Door de positieve ontwikkelingen die er de afgelopen jaren op het gebied van kwaliteitsborging en ontwikkeling bij de teams zijn geweest, ontstond enerzijds de ruimte om in ons kwaliteitskader met minder indicatoren te werken en anderzijds de behoefte om ook bij de audits meer aan te sluiten bij het onderwijs in praktijkroutes. Het reguliere kwaliteitskader is immers minder passend voor gebruik bij praktijkroutes. Hiernaast sloot het nieuwe waarderingskader van de inspectie, met meer aandacht voor de kwaliteitscultuur binnen de organisatie, ook beter aan bij de kwaliteitsborging van het Friesland College. Op basis van deze

beide ingrediënten is dan ook een nieuw FC-kwaliteitskader ontwikkeld, dat zowel bij interne audits als bij zelfevaluatie is te gebruiken.

Omarmend auditen

Hoewel het auditen als onderdeel van de kwaliteitscyclus naar behoren functioneert, bleek tijdens evaluaties dat met name de follow-up na een audit verbeterd kan worden. Om dit te realiseren, is besloten per augustus 2017 te gaan werken met het zogeheten 'omarmend auditen'. Dit houdt in dat er wordt gewerkt met twee auditteams (team A en team B).

Team A helpt de school bij de voorbereiding op de audit. Team B voert hierna de audit uit, waarna team A op basis van de conclusies uit de rapportage haar werkzaamheden vervolgt. Dit werk bestaat uit het - samen met de onderzochte school - (zo nodig) verbeterplannen opstellen of andere vervolgacties formuleren. Hierbij worden afspraken gemaakt over hoe het proces gevolgd wordt, welke ondersteuning nodig is en op welke manier het College van Bestuur hierbij betrokken is.

Onder leiding van een externe trainer zijn in 2017 professionaliseringbijeenkomsten aangeboden, waarbij (nieuwe) leidinggevenden die een rol krijgen als voorzitter van een auditcommissie zijn getraind en toegerust.

5.5 Loopbaan en Burgerschap (L&B)

Persoonlijke ontwikkeling, loopbaanoriëntatie van de student en de begeleiding van docenten hierin. Studieloopbaanbegeleiding en loopbaan en burgerschap zijn issues die integraal zijn opgenomen in de begeleiding van het leertraject van elke student. Die integraliteit is terug te vinden in de kernachtige beschrijving van de rollen die elke student zijn hele leven verder kan ontwikkelen; onderzoeker, creatief denker, lerende, teamspeler, zelfmanager, actieve deelnemer.

Studenten, coaches, docenten, leermeesters en andere begeleiders ontdekken steeds meer mogelijkheden om actuele onderwerpen vorm te geven op een betekenisvolle en praktijkgestuurde manier. Een goed voorbeeld is de FC-brede inzamelingsactie voor Sint Maarten, waaraan het College van Bestuur samen met studenten en docenten van alle FC-scholen heeft meegedaan.

Landelijke ontwikkelingen als de veranderende samenleving, de burgerschapsagenda 2017-2021 en de invoering van keuzedelen in het mbo bieden de ruimte om richting te geven aan het creëren van maximale (keuze)mogelijkheden voor actieve studenten. Studenten worden aangemoedigd om bewuste keuzes te maken, die passen in hun eigen ontwikkeling.

Voorbeelden van stappen gericht op verbreden van L&B uit het afgelopen jaar zijn:

- de CSR en Leerbedrijf Invloed Studenten (LIS) zijn actief betrokken bij de vorm en inhoud van L&B. Zij hebben onder meer een poll afgenomen onder studenten en de uitkomsten gedeeld.
- er is een formulier ontworpen voor het zichtbaar maken van inspanning en persoonlijke ontwikkeling van L&B van de student gedurende het hele leertraject.
- verdere uitbouw van regionale samenwerking tussen mbo en hbo in Noord-Nederland ten behoeve van een soepele doorstroom en succesvol zijn van mbo-studenten in het hbo.
- het Friesland College heeft het afgelopen jaar weer actief bijgedragen aan kennisdeling, door workshops te verzorgen bij regionale bijeenkomsten over keuzedeel voorbereiding HBO en samenwerking vmbo – mbo en inbreng te hebben in het netwerk burgerschap.

Het was een drukte van belang tijdens de opening van de Recycle Boulevard Leeuwarden. De honderden enthousiaste bezoekers hadden na de officiële opening heel wat te bewonderen. De studenten van Styling- en Modedesign zetten een spetterende modeshow neer, met kledingstukken en materialen die afkomstig zijn van de kringloopwinkel Omrin Estafette. Er waren prachtige stijlkamers te bewonderen, die bedacht en ingericht waren door de studenten van de nieuwe opleiding Productpresentatie. En er waren producten van studenten Stylingdesign en Creatief vakman te zien.

5.6 Resultaten FC-monitor 2017

De JOB-Monitor wordt eens in de twee jaar afgenomen. In 2017 is een eigen enquête afgenomen onder de BOL-studenten; de FC-monitor 2017. Naast vragen met betrekking tot leren in praktijkroutes en in de BPV is in overleg met de CSR ook een aantal vragen gesteld naar de tevredenheid van studenten over onder meer de informatievoorziening, de organisatie van de opleiding, begeleiding en de mate waarin studenten worden uitgedaagd in hun opleiding.

Circa 40 procent van de BOL-studenten heeft de FC-monitor ingevuld. De afgenomen FC-monitor leent zich er niet voor om op alle onderwerpen de vergelijking te maken met de resultaten van de JOB-monitor 2016.

De resultaten van de FC-monitor 2017 zijn – samen met leden van de CSR – besproken in de managementteams van de FC-scholen. Uit die besprekingen komt naar voren dat studenten met name veel belang hechten aan organisatorische vraagstukken als:

- roosters en tijdig communiceren van roosterwijzigingen
- aanschaffen van leermiddelen die uiteindelijk niet gebruikt worden
- organisatie van en communicatie over keuzedelen
- organiseren en nabespreken van enquêtes
- informatie over schoolkosten
- vinden van passende stageplaatsen en communicatie met de stagebegeleiders
- onduidelijkheid over de bedoeling van de oriëntatieperiode in praktijkroutes

Het rapportcijfer dat studenten gaven voor hun opleiding kwam voor het Friesland College gemiddeld uit op een 6,4. Dat is minder dan de 6,8 uit de JOB-monitor 2016, en flink minder dan de doelstelling 7,0.

Het rapportcijfer van de studenten voor de praktijkroutes was met 6,5 licht hoger. Hierin worden met name problemen zichtbaar in carroussels met veel kleinere bedrijven en in net gestarte praktijkroutes. De 'meer gevestigde' praktijkroutes in de zorg en in de zakelijke dienstverlening scoren duidelijk hoger.

Studenten en docenten bevorderen samen met andere Europese jongeren 'Participatie aan Democratie'

Negen jongeren, geselecteerd uit diverse voortgezette en beroepsopleidingen in Friesland, namen in september deel aan het 'European Youth Consensus'. Dit event vond plaats in de culturele hoofdstad van 2017, het Deense Aarhus.

Het Friesland College-gehalte van de afvaardiging was hoog. Niet alleen studeren twee van de negen jongeren op het Friesland College, ook de begeleiding van de Friese afvaardiging was in handen van twee van onze docenten.

Zowel de docenten als de studenten waren D'Drivers. De docenten gingen als begeleiders mee op verzoek van de provincie Fryslân, de studenten omdat ze zich graag willen inzetten voor de democratie in Europa. Daar kregen ze samen met niet minder dan 300 jongeren uit in totaal vijftien Europese steden ruimschoots de gelegenheid toe.

Persoonlijke betekenis

Ze verdiepten zich bijvoorbeeld in wat democratie voor hen persoonlijk betekent. In Aarhus betekende het een kleine week vooral creatief bezig zijn in workshops. De jongeren konden kiezen uit een zeer gevarieerd aanbod, waarin ze samen thema's als 'kunst', 'dans', 'drama en muziek', 'duurzaamheid', 'ondernemerschap' en 'voedsel voor de toekomst' linkten aan democratie.

Verbinding

Veel energie werd gestoken in de verbinding met en tussen de jongeren. Er was een geweldige 'hang-out' en de deelnemers bezochten tezamen diverse musea en culturele centra. Alles onder strakke regie georganiseerd door de Culturele hoofdstad Aarhus. Op de laatste dag presenteerden alle deelnemers aan de workshops zich en waren alle inspanningen van de hele week terug te vinden in collages, films, dans, et cetera.

5.7 BPV-verbeterplannen

De ontwikkeling van praktijkgestuurd leren in de FC-scholen wordt intensief begeleid en gemonitord. Op het niveau van scholen en teams ligt hierin veel nadruk op het delen van vraagstukken die zich bij de invoering voordoen. Dit is dan ook de vorm van 'collegiale consultatie', waarvoor het Friesland College in het kader van het verbeterplan BPV heeft gekozen.

Dit samen leren binnen het Friesland College wordt op gezette tijden gevoed door het ophalen van feedback bij studenten en bij de bedrijven en instellingen waarmee wordt samengewerkt aan het realiseren van praktijkgestuurd leren. In de afgelopen periode is dit gebeurd door het – via de coachgroepen - inzetten en nabespreken van de FC-monitor en het uitvoeren van reputatie-onderzoek onder de partners.

In het BPV-verbeterplan zijn enkele teams benoemd, die in de JOB-monitor 2016 relatief negatieve resultaten lieten zien ten aanzien van de BPV. De BPV-verbeterplannen van deze teams zijn nog maar kort in uitvoering. En ook het starten en verbeteren van praktijkroutes en leereenheden zijn processen van een lange adem. De focus van het Friesland College ligt hierdoor op zichtbare resultaten van de onderwijsinnovatie eind 2018. Dat is ook de looptijd van het koersplan Ervaren in leren.

In het Verbeterplan beroepspraktijkvorming 2016-2018 heeft het Friesland College erop ingezet dat de verdere invoering en versterking van praktijkgestuurd leren onder meer zichtbaar worden in:

1. Verbetering van de waardering van studenten voor de BPV, aan de hand van vragen die hierover worden gesteld in de JOB-monitor.
2. Uitbreiding van het aantal bedrijven en instellingen waarmee wordt samengewerkt aan het realiseren van praktijkgestuurd leren.
3. Versterking van deze partnerschappen.

Hiernaast is in het verbeterplan de aandacht gevestigd op een aantal teams die in de JOB-Monitor 2016 in negatieve zin te veel afweken van het landelijke gemiddelde en FC-gemiddelde. Deze teams hebben inmiddels verbeteracties geformuleerd en uitgevoerd.

De rapportage laat zien dat in het afgelopen jaar - samen met bedrijven en instellingen in de regio - weer belangrijke stappen zijn gezet in het invoeren en versterken van praktijkgestuurd leren. De effecten zijn nog niet ten volle zichtbaar in de verbetering van de waardering van studenten voor de BPV. Gezien de resultaten van de FC-Monitor in praktijkroutes en de verbeteracties van een aantal teams/scholen met de eerste voorzichtige effecten daarvan op de tevredenheid van studenten, is de veronderstelling gerechtvaardigd dat de resultaten die voor 2018 in het verbeterplan zijn geformuleerd ook haalbaar zijn.

5.8 Internationalisering

Het Friesland College vindt internationalisering belangrijk. Dit geldt niet alleen voor de beroepsgerichte, maar ook voor de persoonlijke ontwikkeling van studenten en medewerkers. Deze ambitie is terug te vinden in het Koersplan 2015-2018 Ervaren in leren: 'Onze samenleving en arbeidsmarkt zijn sterk internationaal gericht. De student wordt meer en meer een wereldburger. Het is van groot belang dat hij kennis heeft van en werkt in andere culturen. Onze studenten doen werkervaring op of volgen onderwijs in het buitenland, zo mogelijk bij partnerscholen.'

Ook strategische partners, bedrijven en instellingen waarmee het Friesland College samenwerkt, benadrukken het belang van een brede internationale oriëntatie van studenten.

Studenten merken ook op school dat de samenleving steeds meer globaliseert. Bij het Friesland College alleen al zijn zo'n negentig verschillende nationaliteiten vertegenwoordigd. Maar ook in het dagelijks leven en bij hun toekomstige werk krijgen studenten vaker te maken met mensen uit andere landen en informatie in andere talen.

In 2017 waren weer veel studenten en medewerkers internationaal actief en de belangstelling voor internationale projecten op school groeide. In totaal gingen bijna 900 studenten en medewerkers (ongeveer 8 procent) voor een korter of langer verblijf naar het buitenland. Een mooi resultaat dus!

In de meeste gevallen ontvingen zij financiële ondersteuning vanuit het Erasmus+-programma, mogelijk gemaakt door de Europese Unie.

Studenten van veel verschillende opleidingen waren al actief in het buitenland. In het afgelopen jaar steeg vooral het aantal studenten van de creatieve opleidingen en onderwijsassistent/pedagogisch werk dat naar het buitenland ging. Dit had deels te maken met de samenwerking tussen het Friesland College en partnerschool MCAST op Malta. Beide scholen werken samen aan creatieve projecten in het kader van Leeuwarden/Valletta, Culturele Hoofdsteden 2018. Zo ontwierpen studenten van D'Drive de kostuums voor de opera Aida, die in 2018 zowel in Friesland als op Malta wordt opgevoerd.

Studenten van de opleiding Fastfood service, Facilitair Dienstverlener en Helpende in de zorg, niveau 2 gingen in het project 'Laat je talent zien' voor een drieweekse stage naar Malta. Een bijzonder, en voor de studenten zeer waardevol project. Deze ervaring had een positieve impact op hun persoonlijke en professionele ontwikkeling, hun zelfstandigheid en hun zelfbeeld.

Het afgelopen jaar is meer aandacht besteed aan internationale activiteiten op school. Vanaf februari 2017 konden studenten bijvoorbeeld het keuzedeel Internationaal I (Interculturele) diversiteit en bewustzijn volgen.

Ook dit jaar ontving het Friesland College buitenlandse studenten van partnerscholen uit het buitenland. Zij namen deel aan een project bij één van de FC-opleidingen of liepen via het Friesland College stage bij bedrijven in de regio. Hiernaast ontving het Friesland College collega's van buitenlandse partnerscholen. Het uitwisselen van kennis en ervaringen, vooral op het gebied van coaching en begeleiding van studenten om voortijdige uitval te verminderen, begeleiding van migranten en hoe het Friesland College onderwijs in de praktijkroutes vormgeeft, stond hier centraal.

Het Friesland College werkt met verschillende internationale partners samen in strategische partnerschappen. Zo is het Friesland College partner in het project Youdigit?, waarin digitaal trainingsmateriaal voor laagopgeleide volwassenen wordt ontwikkeld en in het project Claim your Future, waarin social entrepreneurship en mentoring een grote rol spelen en studenten van de partnerscholen worden uitgewisseld.

In het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen ondersteunt het Friesland College een aantal projecten in ontwikkelingslanden. Zo'n twintig studenten van verschillende opleidingen zetten zich voor deze projecten in. Met name Indonesië, Ghana en Suriname stonden in de belangstelling.

Djura Hof en Bente Stuiver, tweedejaars studentes pedagogisch medewerker liepen tien weken stage bij een kinderdagopvang op Malta. Ze vonden het beiden 'superleuk', maar merkten ook al snel dat er verschillen zijn met de Nederlandse kinderopvang. 'In Nederland is veel meer structuur, er is een vaste dagindeling. Dat is op Malta helemaal niet zo. De kinderen aten wanneer ze dat wilden en sliepen in hun buggy's. Maar de rollen waren al snel omgedraaid. Toen vroegen de medewerkers óns wat er moest gebeuren.' Djura en Bente zijn daar nog steeds verbaasd over.

'De 10 weken zijn voorbij gevlogen, met een goed gevoel en een leerzame stage in het buitenland, sloten wij het hoofdstuk Malta af. Mijn aanrader voor anderen is: heb je de kans om naar het buitenland te gaan? Absoluut doen! Je wordt zoveel meer ervaren en je ontwikkelt jezelf op een andere plek/omgeving!'

5.9 Nederlandse en rekenen

Iedere school heeft een eigen plan van aanpak voor Nederlandse taal en rekenonderwijs. De stuurgroep, bestaande uit managementvertegenwoordigers vanuit iedere school, ziet erop toe dat de afgesproken doelen worden behaald en zet de koers uit op gebied van Nederlands en rekenen. De acties om de kwaliteit van het taal- en rekenonderwijs te verhogen, worden voortgezet. Naast de werkgroepen Kwaliteitsimpuls Nederlands en rekenen is een adviescommissie opgericht. De taak van deze commissie is om de kwaliteit van de instellingsexamens te verbeteren; iedere school krijgt feedback op de instellingsexamens die zij ter advisering aan de commissie hebben voorgelegd.

Het taal- en rekenonderwijs maakt deel uit van praktijkgestuurd onderwijs, waarin de regie bij de student ligt. Het vormgeven hiervan gebeurt op steeds meer (werk)plaatsen binnen de scholen: niet de methode, maar de vragen van de student staan centraal. Hierbij worden producten ingezet als taal- en rekenplannen, portfolio's en wordt bekeken met welk systeem de student zicht houdt op zijn vorderingen en overzicht krijgt van wat hij nog moet doen voor het vereiste beheersingsniveau.

Binnen diverse scholen wordt het taal- en rekenonderwijs in werkplaatsen aangeboden (D'Drive Neushoorn en Triangel, ZSW niveau 3- en 4-opleidingen Kalmoes en Sportstad, CD* enkele opleidingen op Triangel). Tevens zijn er werkplaatsen in oprichting, onder andere bij het CIOS.

De resultaten Nederlands en rekenen zijn ten opzichte van 2016 bij de ene school licht verbeterd, bij de andere school iets gedaald. Een verklaring is moeilijk te geven. Voor rekenen geldt dat er nadrukkelijker gezocht gaat worden naar manieren om het rekenen voor de student betekenisvoller te maken. Dit is van belang, omdat de motivatie voor rekenen bij veel studenten is gedaald nu het eindresultaat niet meer meetelt voor zak-slaagregeling.

Scoren 2017 in vergelijking met het landelijke gemiddelde (2016 tussen haakjes)

	2F Nederlands	2F rekenen	3F Nederlands	3F rekenen
MBO Life Sciences	>1 punt (bijna 1 punt hoger)	>2 punten (bijna 2 punten hoger)	0,5 (0,2)	>1 punt (0,5)
School voor Commercie & Dienstverlening	0,1 (0,3 hoger)	nagenoeg gelijk (-0,15)	gelijk (gelijk)	-0,1 (gelijk)
CIOS, school voor Sport & Beweging	0,1 (+0,28)	gelijk	-0,1 (gelijk)	-0,1 (gelijk)
D'Drive, school voor Creatieve industrie & Pedagogisch werk	gelijk (+0,2)	-0,1 (-0,13)	gelijk (gelijk)	-0,1 (-0,24)
School voor Techniek & Technologie	0,5 (0,69)	>1 punt (+0,59)	-0,1 (gelijk)	0,6 (0,56)
School voor Zorg, Service & Welzijn	gelijk (gelijk)	-0,5 (-0,8)	0,2 (0,2)	-0,3 (-0,2)

Bovenstaand schema geeft de resultaten van de centrale examinering weer; de resultaten van de instellingsexamens staan hier niet in vermeld.

5.10 Resultatenbox

Jaarresultaat	2013-2014	2014 - 2015	2015 - 2016	2016 - 2017
Friesland College	74,40%	75,50%	71.4%	71.7%
Roc's	73.3%	74.0%	73.2%	73.2%

5.10.1. Jaarresultaat (bron:DUO)

Diplomaresultaat	2013-2014	2014 - 2015	2015 - 2016	2016 - 2017
Friesland College	74.6%	76.9%	74.0%	74.3%
Roc's	74.1%	75.0%	74.3%	74.6%

5.10.2. Diplomaresultaat (bron:DUO)

Percentage voortijdig schoolverlaters	2013-2014	2014 - 2015	2015 - 2016	2016 - 2017
Friesland College	5.1%	3.9%	3.7%	3.7%
Roc's	5.8%	5.4%	5.1%	5.2%

5.10.3. Percentage voortijdig schoolverlaters (bron:DUO)

	Friesland College	gemiddelde mboscore
2013	42,1%	38,7%
2014	43,9%	39,1%
2015	39,5%	34,3%
2016	40,4%	35,9%
2017	40,5%	36,1%

5.10.4. Doorstroom MBO - HBO

'De student, zijn mogelijkheden en zijn toekomstig beroep staan écht centraal binnen het Friesland College. Zo is iedereen welkom en worden er geen drempels opgeworpen. Studenten krijgen allemaal een kans'

In een rapport over de instelling oordeelt de Inspectie van het Onderwijs erg positief over de staat van het Friesland College.